

14.4.2021

Eduskunnan hallintovaliokunta
VNS 7/2020 vp

LAUSUNTO VALTIONEUVOSTON SELONTEOSTA EDUSKUNNALLE EU-POLITIIKASTA

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Keskuskauppakamarilta kirjallista asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston selonteosta eduskunnalle EU-politiikasta. Keskuskauppakamari kiittää mahdollisuudesta lausua ja esittää lausuntonaan seuraavan.

YLEISTÄ – EU vahvana globaalina toimijana ja turvallisuusyhteisönä

Keskuskauppakamari yhtyy selonteon arvioon siitä, että voimistunut suurvaltakilpailu ja ideologinen vastakkainasettelu sekä Euroopan lähialueiden epävakaus korostavat tarvetta lujittaa EU:ta globaalina toimijana ja turvallisuuden tuottajana. Kuten selonteossa todetaan globaalit haasteet kuten ilmastonmuutos, pandemiat, muuttoliike ja teknologinen muutos korostavat kestävä kehityksen kokonaisvaltaisen edistämisen ja kansainvälisen yhteistyön merkitystä.

Keskuskauppakamari haluaa korostaa talouden ja turvallisuuden läheistä suhdetta niin globaalissa turvallisuudessa kuin EU:n kansalaisten kokonaisturvallisuuden kannalta. Kuten EU-selonteossa todetaan, yhteinen sisämarkkina on yksi EU:n suurimmista saavutuksista, ja sen toimivuus on edellytys koko EU-alueen kestävälle kasvulle ja kilpailukyvyille. Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan toimivat ja vahvat sisämarkkinat ovat myös avain unionin kriisinsietokyvyn vahvistamiseen sekä EU:n kansalaisten kokonaisturvallisuuteen. Kasvava talous luo töitä ja hyvinvointia, joka vahvistaa turvallisuutta ja mahdollistaa resilienssin vahvistamisen.

EU:n sisämarkkinoiden vahvistaminen vaatii myös, että EU menestyy kansainvälisessä kilpailussa parhaista osajista. Keskuskauppakamari tukee selonteon linjauksia siitä, että laillisten maahanmuuton väylien kehittäminen tulee olla keskeisessä roolissa EU:n maahanmuuttopolitiikassa ja että laillinen maahanmuutto on kytkettävä EU:ssa tiiviimmin osaamisen, kilpailukyvyn ja elinkeinopolitiikan edistämiseen. Pula osaavasta työvoimasta on merkittävä kasvun este suomalaisille yrityksille ja vaivaa myös suurinta osaa muista Euroopan maista. Ikääntyvän Euroopan kohtalonkysymys tulee olemaan, kuinka hyvin se pystyy kilpailemaan kansainvälisesti osaavasta työvoimasta ja huippuosajista.

TIETOSUOJA

Keskuskauppakamarin mukaan Suomen tavoitteena tulisi olla EU:n yleisen tietosuojasetuksen (GDPR) uudistaminen siten, ettei asetus tai sen tulkinta muodostuisi yrityksille kohtuuttomaksi.

EU:n yleisen tietosuojasetuksen (GDPR) tulkinta ja siitä aiheutuneet epäselvyydet ovat johtaneet tietosuojan kohtuuttomaan kiristymiseen viranomaistulkinnassa. Taustalla on kesällä 2020 Euroopan unionin tuomioistuimen antama ratkaisu (C-311/18, Schrems II), jossa todettiin EU:n ja Yhdysvaltojen välinen henkilötietojen siirtosopimus (nk. Privacy Shield) pätemättömäksi. Tämän seurauksena Euroopan tietosuojaneuvosto on julkaissut suosituksenluonteisen ohjeen henkilötietojen siirrosta EU:n ulkopuolelle. Suosituksen mukaan siirtävän organisaation

14.4.2021

on varmistuttava riittävästä tietosuojan tasosta siirron kohdemaassa. Siirtäjän tulisi siis käytännössä arvioida mahdollistaako EU:n ulkopuolisen maan lainsäädäntö liian laajan henkilötietoihin pääsyn esimerkiksi tiedustelutoiminnan kautta kyseisen maan viranomaisille ja samalla tulisi voida arvioida toteutuvatko EU-kansalaisen oikeudet samalla tavalla kuin siinä tapauksessa, että tietoja käsiteltäisiin vain EU:ssa.

Yleisen tietosuoja-asetuksen lähtökohta kuitenkin on, että komissio arvioi tietosuojan tason EU:n ulkopuolisissa maissa ja tekee asiasta julkisen viranomaispäätöksen (ns. adekvaattisuuspäätös). Arviointivastuun siirtäminen yksittäiselle organisaatiolle ei ole kohtuullista. Päämääräksi tulisi asettaa uuden siirtosopimuksen aikaansaaminen USA:n kanssa, mutta myös yleistä tietosuoja-asetusta tulisi uudistaa.

DIGITALISAATIO JA AINEETTOMAT OIKEUDET

EU:ssa työskennellään parhaillaan aineettomaan omaisuuteen (IP, Intellectual property) liittyvän uuden toimintasuunnitelman parissa. Sen keskeinen päämäärä on innovaatioiden yhä parempi suojaaminen ja niiden hyödyntämisen tukeminen. Keskuskauppakamari huomauttaa, että samaa tavoitellaan Suomessa valmisteltavana olevassa IPR strategiassa, ja esittää, että selonteossa huomioitaisiin tarve samansuuntaiseen toimintaan sekä EU:ssa että kansallisesti.

Euroopan ulkopuolisten valtioiden toimet globaalilla tasolla erityisesti aineettoman omaisuuden osalta eivät ole reiluja, mistä syystä suomalaiset ja muut EU-alueen yritykset, joutuvat usein alakynteen toimiessaan esim. Kiinassa. Keskuskauppakamari esittää, että selonteossa huomioitaisiin EU:n aineettomiin oikeuksiin tarjoaman tuen olennainen merkitys yritysten pärjäämiselle globaalissa kilpailussa. Keskuskauppakamari esittää, että selonteon kauppapolitiikan osioon lisätään, että EU:n kauppapolitiikan tulee tukea digitaalisen ja vihreän siirtymän ja kiertotalouden lisäksi myös yhdenmukaista aineettoman omaisuuden suojaamista ja käyttöä.

Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan on kannatettavaa edistää hybridiuhkien torjunnan ottamista vakiintuneeksi osaksi EU:n varautumista sekä sisäisiin että ulkoisiin turvallisuushkiin. Rikollisuuden torjunnan osalta sekä Euroopan sisämarkkinoilla, mutta myös Suomessa ongelmana on väärennösten ja piratismien lisääntyminen. Tavoitteena on kannatettavaa, että laittomaan sisältöön verkossa puututaan tehokkaasti, jotta verkkoympäristöä ei hyödynnetä laittomasti.

ALUE- JA RAKENNEPOLITIikka

Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että kun EU:n budjetista tuetaan oikeudenmukaista siirtymää, se tarjoaa mahdollisuuksia kaikille jäsenvaltioille huomioiden niiden erityispiirteet. Keskuskauppakamari näkee, että tukien käyttöä on valvottava läpinäkyvästi sekä tehokkaasti ja tuen saamisen ehtona on oltava jäsenvaltion sitoutuminen EU:n ilmastotavoitteisiin ja muihin läpileikkaaviin periaatteisiin.

EU:n yhteisen alue- ja rakennepolitiikan tärkein tehtävä on kaventaa jäsenmaiden ja niiden alueiden välisiä eroja. Alue- ja rakennepolitiikan painotukset kilpailukykyä, sosiaalista osallisuutta sekä vihreää ja digitaalista siirtymää tukeviin uudistuksiin ovat tärkeitä, mutta erityisen tärkeää Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan on, että jäsenvaltioita ohjataan alue- ja rakennepolitiikan välineillä rakenteellisten uudistusten tekemiseen. Suomen vaikuttamistyön osalta on välttämätöntä, että EU:n alue- ja rakennepolitiikassa tullaan huomioimaan harvaan asutut seudut.

14.4.2021

Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan maailmanlaajuiset megatrendit, kuten ilmastonmuutoksen vastaiset toimet ja digitalisaatio, tarjoavat Suomelle laajoja taloudellisia mahdollisuuksia unionin sisämarkkinoilla, jotka tulisi hyödyntää täysimääräisesti esimerkiksi vaikuttamalla valmisteilla olevaan lainsäädäntöön.

EU-SÄÄNTELYSTÄ JA SUOMEN VAIKUTTAMISESTA

Keskuskauppakamari tukee selonteon EU-sääntelyyn liittyviä kirjauksia ja yhtyy selonteon näkemykseen siitä, että tarpeettoman hallinnollisen taakan välttäminen on entistä tärkeämpää taloudellisen elpymisen ja uuden kasvun edistämiseksi. Kuten selonteossa todetaan toissijaisuus ja suhteellisuusperiaatteiden noudattaminen on keskeistä EU-sääntelyn hyväksyttävyyden ja toimivuuden kannalta. On myös tärkeää, että selonteossa otetaan kantaa perusteellisten vaikutusarvioiden puolesta. Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan on tärkeää, että sidosryhmiä kuullaan jo siinä vaiheessa, kun linjauksia ei ole vielä tehty, ja että kuulemiset ovat neutraaleja. Komissiolla on valitettavan usein tapana toteuttaa kuulemisia, joissa kysymystenasettelulla haetaan tukea jo suunnitelluille sääntelytoimille, eikä aitoa vaikuttamisen mahdollisuutta keskeisiin linjauksiin enää ole.

Selonteon mukaan Suomen vahvuutena EU-politiikassa on aloitteellinen, johdonmukainen ja eurooppalaiseen yhteistyöhön myönteisesti suhtautuva linja. Keskuskauppakamari pitää tärkeänä selonteon linjausta siitä, että Suomi jatkaa toimintaansa yhteistyökykyisenä jäsenvaltiona, joka etsii aktiivisesti yhteisiä, eurooppalaista lisäarvoa luovia ratkaisuja. Kuten selonteossa todetaan, vain olemalla rakentavasti mukana kaikessa yhteistyössä ja keskustelussa EU:n kehittämisestä saamme äänemme kuuluviin, näkemyksillemme painoarvoa ja voimme ajaa omia tavoitteitamme ja etujamme sekä vaikuttaa EU:n tulevaisuuteen.

Keskuskauppakamari pitää erittäin tärkeänä ja hyvänä, että selonteossa tunnistetaan oikea-aikaisen vaikuttamisen merkitys ja linjataan tavoitteeksi pyrkiä ennakkovaikuttamaan komissioon. Suomen tulee kaikissa tilanteissa varmistaa, että kansalliset vahvuutemme ja ratkaisumme ovat mukana EU:n ratkaisuihin. Ministeriöiden virkamiesten rooli ennakkovaikuttamisessa on tärkeä. Suomen ennakkovaikuttamista voidaan myös vahvistaa sillä, että sidosryhmät otetaan aidosti mukaan vaikuttamistyöhön. Keskuskauppakamarin mukaan lainvalmistelulle on suunnattava riittävät resurssit ja kansallista yhteensovittamismekanismeja on vahvistettava, koska monet hankkeet ovat luonteeltaan horisontaalisia. Vaadittava osaaminen Suomen kannalta merkittävien hankkeiden tunnistamiseen ja valmisteluun on pystyttävä turvaamaan.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Johanna Sipola
Johtaja